

annak a megbecsült szerepnek, amelyet honvédségünk a nemzet életében ma jelent, vagy jelenteni fog.

És jelenti legfőképpen a felelősségvállalást, — a politikai értelmű felelősség vállalását is, a nép előtt, az ország népének politikai megítélése előtt. A múlt idők katonáját csak a fegyelmi felelősségérzet irányította különböző fegyelmi szabályzatok keretében. A honvédség ma, — legénység, — tiszthelyettes és tiszt egyaránt, a nemzet állandó politikai ellenőrzése alatt is áll. Ez a permanens felelősségérzet, — állandó belső önvizsgálattal párosulva képezze valójában politikai öntudatunk alapját.

Réczey Ferenc

A SZOVJET HADSEREG FRANCIA SZEMMEL

(Lorquin francia katonai írónak a L'Armée Française 1947. évi 15. és 16. számában megjelent tanulmányának ismeretése. Második folytatás.)

(Az első rész a „Honvéd” 1947. novemberi (11.) számában jelent meg.)

A szovjet tiszt- és altisztképzés.

Láttuk, hogy a Szovjetnél kezdetben tanfolyamokat állítottak fel, hogy a vörös hadsereg részére altiszteket és alantos tiszteket képezzenek ki. Ezek a tanfolyamok kettőtől négy hónapig tartottak, azonban ezt az időtartamot csakhamar felemelték és ismétlő és továbbképző tanfolyamokat állítottak fel. Nagyszámú különleges szaktanfolyamot is létesítettek. Fokozatosan minden vezetőnek el kellett végeznie a továbbképző tanfolyamot és 1925-ben a tisztek legnagyobb része a személyes tapasztalatain túlmenően már *szilárd elméleti alappal* is rendelkezett. A forradalomból származó tisztek különféle eredetűek voltak, sokan munkából, parasztból lettek tisztekké, így az általános tudásuk szintje aránylag alacsony volt. E hiányosságok játhidalására katonai egyetemeket létesítettek. Ezzel egyidejűleg a tiszti iskolai felvételhez megkövetelt általános színvonalat fokozatosan emelték. 1928. évig az elemi iskolai végzettség is elég volt. 1935. után a tiszti hivatás *rendes kenyérkereső állássá lett és 1937-ben a katonaiskolákba pályázóknak már középiskolai végzettséggel kellett rendelkezniök* (érettségi, vagy középiskolai végzettségi bizonyítvány, mely utóbbi esetben a pályázónak mennyiségtanból és orosz nyelvből felvételi vizsgát kellett tenni). A katonaiskolák fegyvernemek szerint vannak elkülönítve, ezekben a kiképzés háromtól négy évig tart. A választott fegyvernembeli szakasz vezetéséhez szükséges katonai ismereteken kívül az oktatás még az általános kiképzésre is kiterjed, amely főleg a *mennyiségtanra, a politikai és gazdasági ágakra* helyezi a súlyt. Minden nemzetiség részére külön tisztképző iskolát létesítettek, ahol az oktatás az illető nemzetiség anyanyelvén folyik, a tiszti növendékeknek azonban az orosz nyelvet is el kell sajátítaniok. Az oktatás *gyakorlatias szellemben folyik és az a célja, hogy azon-*

nal használható szakaszpáncsnokokat adjon. Tehát nem is törekszik arra, hogy a teljes tisztí pályafutás tartamára szóló összes ismeretek oktatására kiterjedjen. Ellenkezőleg, a tisztképzés fokozatos és bizonyos idejű csapatszolgálat után az ifjú ismét egy újabb szakmaszerinti, vagy harcászati tanfolyamba kerül. Ezek a tanfolyamok az első ötéves terv megvalósítása után, amikor a vörös hadsereg fegyverzeti felszerelését megújították, főleg arra törekedtek, hogy a vezetőket a fegyverek kezelésének és használatának elsajátításában járassák tegeyk. A vezetés nagy súlyt helyezett az összevont fegyvernemekkel tartott iskolákra is, amelyekben a kiképzés a különféle fegyvernemek harcászataira és a fegyvernemek összműködésére terjedt ki. Ha számításba vesszük azt, hogy a csapatkiképzés számos gyakorlatból áll, amelyeken a harceljárásokat és a harcászati elméleti elgondolásokat kísérletezik ki és amelyen a valóságot megközelítő harcszerűséget is meg kívánják teremteni, azt látjuk, hogy a hivatásos tiszt élete folytatólagos, hosszú tanonckodásból áll, aminek folyamán a tapasztalatai és az elméleti ismeretei is állandóan növekszenek. Ennek folytán Oroszország 1940-ben egészen elsőrendű tényleges tisztikarral rendelkezett.

A tényleges tisztek állományát tartalékos tisztekkel egészítik ki. Ezek főiskolai, műszaki iskolai, munkás, vagy középiskolai végzettségűek.

A főiskolai hallgatók és a műszaki iskolák hallgatói felső katonai előkészítő tanfolyamokat is végezhetnek, amely lehetővé teszi részükre, hogy a katonai szolgálatukat valamely tényleges alakulatnál mint hadnagyok tölthessék le. Bizonyos szakiskolák katonai szakmabeli kiképzést nyújtanak azzal a céllal, hogy a szakszolgálatos tisztek állományát növeljék. Azokat a tanulókat, akik nem végezték el a felső katonai előkészítő tanfolyamot, azokat valamely tényleges alakulathoz hívják be szolgálattételre, ahol egy év elteltével elnyerheti a tisztí, vagy az altisztí rendfokozatot.

A szovjet hadsereg harcászati és hadászati felfogása.

Azt már láttuk, hogy a szovjet hadsereg szelleme azt kívánja, hogy minden katonai elméletet áttanulmányozzanak és előzetes felülvizsgálat nélkül ne fogadják azt el. Ezt az irányzatot jobban előtérbe hozta az a tény is, hogy különböző tapasztalatok alapján álló, kétféle, egymástól eltérő elvi elgondolás került egymással szembe. A polgárháborúnak a gyenge erőkkel, összefüggő árcvonal nélkül lefolytatott ütközetei, a hatalmas orosz térségben, a kitérő mozdulatok és a gyors, merész vállalkozások előnyeit hozták felszínre. Másik részről az első világháború volt résztvevői, akik a folytatólagos árcvonalhoz, a tábori erődítésekhez, a szállítási és élelmezési tervekhez, a nagyszabású támadóműveletekre, vagy egy ellenséges támadás elhárítására szánt — lassú — anyagfelhalmozáshoz, hosszadalmas előkészületekhez és az áttörést kereső költséges támadásokhoz voltak szokva, óva intettek a szerényebb viszonylatokban vezetett háború

túlzottan leegyszerűsítő elgondolása ellen. A szovjet hadsereg hasznalhajtóan tudta értékesíteni eme két háború folyamán szerzett tapasztalatokat. Amellett, hogy a harcok előkészítésének és ellátásának a leggondosabb — és az olyan háborúban, mint az 1914—1918. évi háborúban megkövetelt mérvű — megszervezését is szükségesnek tartotta, a Szovjet-Unió fél tudta ismerni, hogy a technikai tényezők — a repülők, a harckocsik és a motorosítás — elősegítik a gyors vállalkozásokat és mozgékonyt adnak, amelyek a megmerevedés elkerülésével lehetővé teszik a végső döntés hamarabbi elérését. *A Szovjet tehát széleskörű — merészen a mélységben vezetett — hadászati műveleteket gondolt el, az összes erőknek a döntő irányban való összpontosítása mellett.* A szovjet katonai elmélet tehát elszántan támadólagos. (Itt ismételtlen emlékeztetünk arra, hogy nincs semmi ellentmondás az elszántan védelmi politika és a támadólagos hadászati elgondolás között. Az előbbi a cél, az utóbbi csak eszköz. A francia politikusok, akik 1939 előtt nem gondoskodtak a megkívánt, erőteljes harckocsialakulatokról, nem tudták ezt a különbséget megtenni.) Egyébként az 1936. évi és a harctéri szolgálatra kidolgozott ideiglenes szabályzat már eleve azzal számolt, hogy a szovjet terület ellen elkövetett mindennemű támadást visszavetnek és a hadműveleteket az ellenség területére helyezik át. Az ellenség legyőzésének egyedüli módja az, hogy azt harcokban megsemmisítik. Ennek következtében az ellenséget, ahol csak elérhető, elszántan és merészen támadni kell. Ha ezt a felfogást az emberek erkölcsi nevelésével párosítjuk, meg tudjuk érteni, hogy az orosz csapatoknak miben rejlik az erejük, az alakulataik miért olyan harcratörők és hogy miért tanúsítanak olyan makacs elszántságot a harcaikban. A szabályzatuk támadólagos szellemének megfelelőleg az orosz csapatok nem félnek a találkozó harcoktól, az erős rajtaütésektől, a szemtől szemben való közelharctól. Ők mindezekre felkészülnek és ennek megfelelően szervezkednek is.

A mélységben vívott harcok mélységi berendezkedést is követelnek, ami viszont a harckocsi és tüzérségi anyag szétosztását kívánja meg. Mivel pedig mozgással és egybe nem függő arcvonalal eleve számolnak, ezért a harcok lehetőségére a berendezkedésük teljes mélységében felkészülnek. A csapatoknak tehát képeseknek kell lenniük arra, hogy ezt a harcot az összes fegyvernemek közreműködésével meg tudják vívni. Ez olyan harccsoportok alakítására vezet, amelyek gyalogsági, tüzérségi, műszaki, valamint kísérő harckocsi, páncéltörő stb. egységeket foglalnak magukban. Másrészt az előnyömulásnál az élnek képesnek kell lenni arra, hogy az ellenségen a lehető legtöbb eszközzel rajtaüthessen — ami arra vezet, hogy a tüzérséget csaknem a fele részben az elővédhez kell beosztani.

Ha egy egység védelmi harcra kényszerül, akkor az a védelmet a mélységben szervezi meg, azonban nem veszi el a támadó szellemét, ami ellentámadásokban nyilvánul meg. Ha az ellenség a védelmi vonalat áttörte és bekerítéssel fenyegeti az egységet, ennek azért nem szabad magát parancs nélkül kivonnia, vagy kitörni. Meg kell

kísérelnie, hogy az ellenség első, áttörő lépcsőit ellentámadásokkal a hátsó részeitől elvágja és megsemmisítse. A bekerített egységek közreműködnek ebben a harccselekményben, hogy a támadó hátsó közlekedési vonalait elvágják.

Az ellenség megsemmisítése szempontjából az 1936. évi szovjet szabályzat a harcban a *gyalogságot és a tüzérséget tekinti* főfegyvernemnek. A tüzérség készíti elő a támadás útját azáltal, hogy szétrombolja az ellenséges védelmi állásokat, leküzdje az ellenség tüzérségét és páncéltörő fegyvereit; a tüzérség támogatja a gyalogságot a támadásának egész folyamata alatt. A harccselekményt a kísérő harcokocsik erősítik meg, az összműködésre kirendelt repülő támadásai szintén támogatják a gyalogságot. A *védelemben nagy súlyt helyeznek a harcokcsi védelemre* és az egész tüzérségnek fel kell készülnie a mélyeségi övben való harcokcsielhárításra.

A szovjet hadseregben a nagy távolságra előretörő harcokcsikról is gondoskodtak, hogy az e'ért áttörések sikereit kiaknázhassák (egy távolható harcokcsiezred hadtestenként), úgy látszik azonban, hogy 1940 előtt páncélos seregtestjeik még nem voltak. Ezzel ellentétben nagy tömegei voltak lovasságból és motorosított (gépesített) egységekből, a nagyszabású, gyors vállalkozások végrehajtására. A szabályzat azonban erősen ragaszkodik ezeknek az egységeknek a gyors és nagy mozgóképességéhez, amelyeknek az oszlopai a repülő-támadások iránt nagyon is érzékenyek, ezért a légi biztosítást nagyon szükségesnek tartja. Végül meg kell jegyeznünk, hogy a Szovjet volt az első, aki az ejtőernyős csapatoknak az ellenség hátában való alkalmazására gondolt. Az 1934. évi gyakorlatokon ejtőernyős csapatokat vetettek be és az oroszok tanulmányozás tárgyává tették, hogy mekkora hasznát lehet látni ezeknek a csapatoknak, ha a meglepetés hatását és az arcvonal mögött keletkezett állandó bizonytalanságot a legteljesebb mértékben kiaknázzák.

Szovjet-Oroszország anyagi felkészülése a háborúra.

Láttuk, hogy a szovjet kormány 1925. évtől kezdődőleg teljes mértékben azon volt, hogy a *katonai hatalma részére szükséges szilárd ipari alapot megteremtse*. 1928-ig az erőfeszítései arra irányultak, hogy az 1914 előtti orosz ipart állítsák helyre, amely a tíz évig tartó háborútól sokat szenvedett. Azonban a cári Oroszországban az ipar színvonala 1914-ben aránylag nagyon alacsony volt. Ez az ipari színvonal nem volt elegendő arra, hogy korszerű háborút táplálhasson. Ha Oroszország hadviselés szempontjából nem akart teljes mértékben a külföldtől függeni, akkor nem lehetett el anélkül, hogy a természetes anyagi forrásait teljes mértékben ki ne aknázza és mindenkitől független ipart ne létesítsen. Az első öt éves terv létrehozta az ország alapberendezkedését és lehetővé tette a nyersanyagok kiaknázását és azok első feldolgozását. Erősen szorgalmazták a bányák, a nehézipar és a vegyipar felszerelését. A fémiparnak főleg féligkész árukat, lemezacélt stb. kellett szállítani, azonban a terv

már teljesen kész iparcikkek leszállítását is tervbe vette: mozdonyokat, gépkocsikat, vonatokat, géppuskákat, lövegeket, lőszert stb. A vegyipar, ami háború előtt nem létezett, máris felkészült az alaptermékek (szélsósav, petróleum stb.) gyártására, azonban a terv végén már lőport és műtrágyát is állított elő.

A második ötéves terv folytatta az ország újrafegyverkezését. Fokozta a nyersanyagfeldolgozó gyárak létszámát, azonban már több, kész cikket termelő gyárat is létesített. A második ötéves terv befejeztével az orosz ipar már természetes és műgumit, valamint jellegzetesen szovjet harckocsikat és repülőgépeket is állított elő. A két ötéves tervvel kapcsolatban elért szállítóeszközgyarapodás katonai szempontból már elsőrendű jelentőséggel bírt: a használatban lévő vasúti vonalak hossza közel 12.000 km-re növekedett, a rendezőpályaudvarokon újonnan épített *tolató sínpárok* hossza 9000 km-t tett ki. A vasúti forgalom 1933-ban (évi 170 milliárd tonna-kilométerrel) kétszerese lett a háború előtti forgalomnak, 1937-ben már megközelítőleg ötszöröse (400 milliárd tonna-kilométerrel).

Az új ipari települések helyének megválasztásánál már figyelembe vették a katonai követelményeket is. Természetesen nem szüntették meg a Leningrád mellett települt gép- és repülőüzemeket és a Donyec-medencében lévő nehézipari településeket sem, amelyek ellenkezőleg, még inkább tekintélyesen növekedtek; azonban tetőtől-talpig új ipari körzeteket létesítettek az urali és a középázsiai bányavidékeken, bármilyen ellenség támadásának hatótávolságán kívül. Így keletkeztek az óriási „Kuznyec-Magnitogorsk“-i járművek és a Kazakstan-i ipartelepek. A nagy szakmunkáslétszámot megkövetelő gépipari és repülőgépipari művek Oroszország európai részén települtek a Volga középső folyása mellett (Sztálingrád).

Az ötéves tervek végrehajtása sok nélkülözésébe került a népnek és kemény, szívós munkát kívánt meg tőle, azonban az események fényénél csodálattal és bámulattal kell adózni a szovjet vezetők előrelátásának és erélyének. Az bizonyos, hogy a tervek ellenőrzését és végrehajtását olyan emberek vezették az erőfeszítés útján, mint amilyen Sztálin, aki a polgárháború évei és a Lengyelország elleni háború idején igen értékes tapasztalatokra tett szert.

1935-től kezdődőleg a csapatok rendszeresített önműködő fegyverállománya, aknavető- és lövegállománya 1937-ig állandóan növekedett. Elfogadható tehát az a feltevés, hogy ebben az időben a tényleges alakulatok fegyverzet terén elérték a teljes állományukat és hogy ezután már fegyverkészleteket létesíthettek a felállítandó tartalékalakulatok részére. A németek felderítési adatai szerint feltehetően tételezni, hogy az oroszok 1937-ben 10.000 korszerű tábori löveggel, megközelítőleg ugyanannyi páncéltörő löveggel és 3500 gyalogsági aknavetővel rendelkeztek. Az 1935. évi május elsején 3000 harckocsi, 3000 repülőgép végzett felvonulásokat a Szovjet-Unió különböző városaiban. Úgy becsülik, hogy a Szovjet-Unió 1937-ben 10.000 harckocsival, 1000 géppuskás gépkocsival rendelkezett és a

„Jahrbuch der Deutschen Luftwaffe“ 1938-ban azt jelezte, hogy a szovjet légielő 10.000 repülőgépből áll, amelyek közül 6300 az első vonalbeli repülőgép.

Az alakulatok szervezete a második világháború küszöbén.

A szovjet hadsereg 1939 előtt *hármastagozódású volt*, éppen úgy, mint a többi akkori hadseregek, *azonban a közvetlen támogató lövegeknek a gyalogsági egységekhez történt beosztásával, az alakulatok összetétele inkább a németekét közelítette meg.*

A gyalogság alapegysége a szakasz, amely 3 lövészárból és 1 gránátos rajból áll; 3 szakasz és egy parancsnoki szakasz egy századot alakít. A zászlóalj a zászlóaljtorzsból, egy híradószakaszból, 3 lövészzázadból és 1 géppuskás és nehézfegyveres századból áll. 1937-től kezdve a nehézfegyveres egységek 8.2 cm-es aknavetőkből és 4.5 cm-es páncéltörő lövegekből állottak.

A *gyalogezered* az ezredtorzsból, három zászlóaljból, egy felderítő rajból egy tüzér ütegből, egy páncéltörő ütegből, egy műszaki szakaszból, egy híradó különítményből, egy különleges szakaszból és az arcvonal mögötti századból (az ezredvonattal és a szolgálati ágakkal) állott.

A *hadművelési alapegység a (gyalog)hadosztály*, amely a törzsből, három gyalogezeredből, egy tüzér ezredből (három vegyes tüzérosztály, egyenkint két 7.62 cm-es ágyus üteggel és egy 12.2 cm-es tarackos üteggel, egy nehéz tüzérosztály 15.2 cm-es közepes tarackkal és 10.7 cm-es ágyúkkal), egy felderítő zászlóalj, egy híradó zászlóalj, egy műszaki zászlóalj, *egy harckocsi elhárító század és a vonat. 1936-ban körülbelül 100 hadosztályuk volt*, amelyek közül megközelítőleg 80 a tényleges hadsereghez tartozott. Ez utóbbiakat állandóan hadilétszámon tartották és a kiképzésüket és a gyakorlatukat is a szervezetszerű teljes hadianyaggal folytatták; 1937. és 1940. között mintegy húsz honi hadosztályt alakítottak át tényleges hadosztállyá.

A *hadászati egység a hadtest*, amely 2-től 4 (gyalog)hadosztályból, 1 hadtestközvetlen nehéz tüzér ezredből, 1 műszaki zászlóaljból, 1 híradó zászlóaljból, 1 harckocsi ezredből, 2 légvédelmi tüzér osztályból és 1 repülőszázadból (20 géppel) áll.

A gyalogos seregtesteken kívül a szovjet hadsereg sok lovassággal is rendelkezett. Ezekből néhány egység a gyalogsági seregtestekkel működött együtt, azonban a „hadászati“ lovasság zöme lovas hadosztályokat és lovas hadtesteket alkotott. Mintegy *harminc lovashadosztályuk volt 7 lovashadtest keretében*. A harcászati elgondolásukhoz híven, amely nagy mozgékonyt követelt meg a lovas egységektől és mivel a lovas alakulatoknak a terepen erősen szét kell tagozódnia, a *lovas ezredek szervezetét mozgékonyt tették*. A lovasság alapegysége a szakasz, amely 2 rajból áll (rajonként 1 golyószóró): 4 szakasz alkot egy századot. A lovas ezredben

5 lovas század, egy géppuskás század, egy légvédelmi géppuskás szakasz, 1 üteg és a vonat van.

Látjuk tehát, hogy ez a hadosztály, könnyű oszlopokban számos útvonala szét tud tagozódni. Légvédelmi eszközökkel rendelkezik és önálló légi biztosítása van. Az aránylag kevés számú tüzeriséget a páncélosainak a lököereje pótolja.

A szovjet hadsereg újítása az, hogy tüzer főtartalék egységekből tüzerhadosztályokat alakított. Minden egyes tüzerhadosztály mindenféle anyaggal rendelkezik, amelyekkel bármely tüzerügyi harc feladat megoldására képes. *Egy tüzer hadosztályban lehet 1 táborig tüzerrezred, egy nehéz tüzerrezred, 1 nagy hatóképességű tüzerrezred, 1 légvédelmi tüzerrezred.*

A főtartalékban vannak harckocsi alakulatok is, zászlóaljakra (2 könnyű harckocsi század, 1 közepes harckocsi század, 4 rohamlöveg, összevéve: 50 harckocsi) és ezredkebe csoportosítva, vannak továbbá hirodó és műszaki ezredek is.

A repülésügy a szovjet hadsereg alárendeltségébe tartozik. Láttuk, hogy a lovas hadosztályoknak és a hadtesteknek szervezetszerű repülő századaik vannak. A repülőerők többi része a hadsereg repülőerőit képezi. Ezeknek nagy részben az a hivatásuk, hogy a csapatokkal működjenek együtt. A repülőerőkben felderítő, vadász, roham és bombázó repülők vannak. Ezek körülbelül száz-száz gépet magukba foglaló dandárokban vannak csoportosítva. Nagy hatósugarú repülőekkel is rendelkeznek. Végül felemlítjük a szállító repülő egységeket, amelyeknek az a rendeltetésük, hogy ejtőernyős alakulatokat szállítsanak.

Az előbbieken láttuk, hogy Oroszország 1939. előtt nagy állandó hadsereggel rendelkezett. A kiképzett tartalék állomány és a meglévő anyag lehetővé tették, hogy minden tényleges hadosztály egy megfelelő tartalék hadosztályt mozgósítson.

Megjegyezzük egyébként, hogy a tényleges szolgálatra tekintetbe jövő, 19-től 25 évesig terjedő ifjú korosztályok létszáma a Szovjet-Unióban megközelítőleg 6 millió — azonnal mozgósítható — főt tett ki. A fiatalabb tartalékos állomány körülbelül szintén ugyanannyit tudott szolgáltatni és a katonai szolgálati kötelezettségnek alávetett összes személy száma meghaladta a 30 milliót. El lehet tehát gondolni, hogy a szovjet hadsereg 1940-ben milyen rendkívül nagy katonai hatalmat képviselt.

A Szovjet Hadsereg a háborúban.

A Szovjet-Unió, rendkívüli katonai hatalmassága ellenére is, azonnal abba az elkerülhetetlen hátrányba került, hogy védelmi magatartásra kellett szorítkoznia: A németeknek kezdetben, a villámháborúval bevezetett hirtelen megrohanás révén sikerült maguk részére biztosítaniuk azokat az előnyöket, amelyeket a *harcászati meglepetés nyújtott.* Ezt még *technikai meglepetéssel* is tetőzték, azáltal, hogy addig tartalékban tartott nagy mennyiségű

harcokosít és repülőt vetettek harcba, ami által eme két legfontosabb harceszköz terén elvitathatatlan számbeli fölénybe kerültek. A németek már 1939-ben a Lengyelország elleni háborújukban rendelkeztek páncélos hadseregekkel és hadtestekkel, amelyek páncélos hadosztályokat és teljesen gépesített hadosztályokat egyesítettek magukban. A németeknek idejük volt felkészülni, vezérkari törzseik hozzászokhattak motoros csapatok tömegeinek kényes vezetéséhez mozgatásához. Végül a német katona felmérhetetlen előnyét élvezte annak, hogy már két győzelmes háború volt mögötte és olyan csapatokkal került szembe, amelyek bár edzettek voltak, azonban a tűzkeresztségen még nem estek keresztül.

Mindezek a tényezők érthető magyarázatát adják a németek oroszországi kezdeti sikereinek. Az előnyomulásuk nagy gyorsasága ellenére sem mondható, hogy a sikereiket könnyűszerrel érték el. Bár a németek mély betöréseket értek el, mégis meglepetéssel kellett tapasztalniuk, hogy a túlhaladott részek sünállásokba záródnak és továbbra is ellenállanak — sőt ellentámadásokat hajtanak végre és réseket is törnek. Mélységi harcok keletkeztek, úgy, amint azt az orosz szabályzat is előre látta és amíg a német előnyomulás élcsapatait néha egészen jelentéktelen erők megállították, vagy késleltették, az erők zömét száz, vagy százötven kilométerrel hátrább a bekerített erősebb és tevékeny egységek megakasztották. Ezeket fel kellett számolniuk, még mielőtt tovább mehettek volna.

Ez a harcmodor csődbe juttatta a német villámháborút és a Birodalmat egy felőrlő háborúra kényszerítette, amelyre pedig nem volt felkészülve. Ez a háború azonban nagyon sokba került és arra készítette az oroszokat, hogy az összes emberi és anyagi forrásait igénybe vegyék. Be kellett hívniok mindazokat, akik csak rövidített szolgálatot teljesítettek a honi hadosztályokban és ezen felül azokat is, akik annak idején felmentésben részesültek. Az ezekből felállított új alakulatoknál kezdetben hiányzott a fegyver, tisztjeik sem voltak és a különböző alakulatok közötti egyenlőtlenség zavarólag hatott a vezetésre. Azonban olyan mérvben, amilyen mérvben a németek ezeket az alakulatokat felemésztették, mindig újabb és újabb alakulatok állottak fel, olyannyira, hogy amikor Göbbels a szovjet hadsereg teljes megsemmisítését bejelentette, ez a hadsereg ugyanolyan erős volt, mint a kezdet napján, sőt már egyéves harctapasztalattal is rendelkezett és erősen készült az ellenség feltartóztatására.

Néhány számadat élénken rávilágít arra a *mérhetetlen erőfejlesztésre*, amit Oroszország a mozgósítás terén fejtett ki:

37 korosztályt mozgósítottak a háború folyamán, ami körülbeül 30 millió embert tesz ki, ehhez még hozzá kell számítani 3 millió nőt. Az oroszok közel 500 hadosztályt, 35 páncélos hadtestet, több száz önálló dandárt és ezredet állítottak fel. Az első vonalbeli hadosztályok száma a nyugati arcvonalon 300-ra volt tehető. Ezekhez az alakulatokhoz még hozzá kell számítani a számtalan sok partizán alakulatot is.

Ezzel párhuzamosan ipari téren is hasonló erő kifejtést mutattak fel. A megszállott, vagy elfoglalással fenyegetett Donyec és Volga vidéki ipari körzeteket áttelepítették az Ural másik oldalára. Egy teljes munkás hadsereg végezte ezt az átköltöztetést és minden összeszedhető gépet magukkal vittek. Eme átcsoportosítás ellenére sem hanyatlott vissza a termelés. Az összes felállított orosz alakulatot el tudták látni fegyverzettel és 1942. végétől kezdődőleg a harckocsigyártás már azt is lehetővé tette, hogy számos páncélos alakulatot állítsanak a németekkel szembe, még pedig olyanokat, amelyeknek a harckocsijai jobbak voltak a német harckocsiknál. A hadosztályok fegyverzetét is kiegészítették és korszerűsítették.

Azokban ez az anyagi erőfeszítés az 1941. évi rettenetes csapások után mind nem lett volna elegendő, ha a szovjet hadsereg nem tudott volna alkalmazkodni a korszerű háború módszereihez. A háború folyamán látni lehetett a szervezés, a fegyverzet és a harc-eljárások terén mutatkozó folytonos fejlődésüket. Ezeket az elemeket az oroszok minden egyes alkalommal, egymást kiegészítőleg, oly módon tudták társítani, hogy azokból mindig a legnagyobb teljesítményt hozzák ki. Ezt a fejlődést kívánjuk a későbbiekben majd vázolni, mert ezzel a szovjet hadseregről sokkal helyesebb fogalmat alkothatunk, mint egyszerű helyzeteirással.

(Folytatjuk.)

Franciából fordította: Szigethy Mihály